

A különleges bánásmód a büntetőeljárásban, fókuszban a gyermekkor

MAGYARI Irma¹ - VÁRI Vince²

A 2018. július 1-jén hatályba lépett büntetőeljárásról szóló törvény ambíciózus módon a gyermekek sajátos eljárási helyzetét figyelembe véve egységbe foglalta az addig csupán szétszórva megtalálható szabályozási normákat, biztosítva és a nyomozó hatóságok számára előírva ezzel a gyermeki jogok teljesebb érvényesítését a büntetőeljárásban. A tanulmányban a különleges bánásmód jogintézményének gyermekeket érintő részét mutatjuk be a fogalmi kérdések, a nemzetközi szabályozás áttekintésén keresztül rámutatva a hazai jogalkalmazás problematikus vonatkozásaira.

Kulcsszavak: büntetőeljárás, gyermek, gyermekbarát igazságszolgáltatás, különleges bánásmód, sértett

1. Bevezetés

A gyermekek és az ő védelmüket szolgáló jogi környezet kérdése az egyre változó globális térben, az utóbbi időszakban fokozatosan előtérbe kerültek. Köztudott, hogy a gyermeki lelket ért trauma és megrázkódtatás meghatározó nyomot hagy maga után, majd egy bevésett negatív érzelmi élménnyé alakul a gyermek felnőtt élete során. Közben a bűnözés korfáját áttekintve az is megfigyelhető, hogy tendenciózan tolódik a gyermekkorúak felé, egyre több gyermek válik áldozattá és elkövetővé, és kerül be az igazságszolgáltatási gépezetbe.³ Ezeknek a tudatában egy a jövőt építő, tudatosan működő modern jogállamnak kiemelt figyelmet kell fordítania az igazságszolgáltatási és hatósági funkciójának gyakorlása során a gyermeki jogok fokozott betartására. Ezért került nemzetközi vonatkozásban is a gyermekbarát, illetve gyermekközpontú igazságszolgáltatás kérdése a jogalkotás és a jogalkalmazás figyelmének középpontjába.

¹ MAGYARI Irma r. hadnagy, frekvenciagazdálkodási és koordinációs mérnök, Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, Védelmi és Rendészeti Frekvenciagazdálkodási Főosztály
Irma MAGYARI pol. lt. lieutenant, frequency management and coordinating engineer, National Media and Infocommunication Authority, Defence and Law Enforcement Frequency Management Department
magyari.irma@nmhh.hu

² VÁRI Vince PhD, r. alezredes, adjunktus, NKE Rendészettudományi Kar, Büntető-eljárásjogi Tanszék
Vince VÁRI, PhD, pol. lt. col., associate professor, UPS Faculty of Law Enforcement, Department of Criminal Procedure Law
<https://orcid.org/0000-0001-6416-1645>; vari.vince@uni-nke.hu

³ A bűnözés demográfiai sajátosságaival kapcsolatban lásd bővebben: Mátyás Szabolcs: Magyarország általános bűnözésföldrajzi helyzete. *Hadtudományi Szemle*, 10. (2017), 4. 497–505.

A gyermekek gyakran vannak érintve az igazságszolgáltatásban, és főleg olyan negatív események kapcsán, amelyek döntő kihatással bírnak egész további életükre, elég csak egy gyermekelhelyezési perre vagy egy bántalmazás miatt indult büntetőeljárásra gondolnunk. Ezért is lényeges, hogy a gyermekkel a büntetőeljárás minden szakaszában tudatosítsuk és megértessük: mi történik vele, cselekedeteinek mik a következményei, és éreztetni kell folyamatosan vele, hogy nekünk és nálunk számít az ő személye és élethelyzete is. A büntetőeljárás jellegzetesen rideg és bürokratikus eredménycentrikus működését sajátos jogintézmények büntetőeljárásba építésével lehet csillapítani. Különösen olyanokkal, amelyek nem alázzák meg a gyermekkorút, ellenben éreztetik vele, hogy személye fontos a hatóságoknak, vele emberségesen és megértően bánnak, vallo-mását és közreműködését pedig kellő súllyal veszik figyelembe. Eljárásukkal elkerülve minden olyan káros érzelmi ingert, illetőleg hatást, amely a gyermek személyiségfejlődésében hátrányos nyomot hagyna. A 2018. július 1-jén hatályba lépett büntetőeljárásról szóló törvény (Be.) ambiciózus módon a gyermekek sajátos eljárási helyzetét figyelembe véve egységbe foglalta az addig csupán szétszórva megtalálható szabályozási normákat, biztosítva és a hatóságok számára előírva ezzel a gyermeki jogok teljesebb érvényesítését a büntetőeljárásban.⁴ Le kell szögeznünk, hogy az új, összefoglalt eljárásjogi intézmény, a különleges bánásmód, elsősorban a sértettre és a tanúra lett „szabva”,⁵ csupán másodlagosan érinti a terhelti kört. Így a tanulmányunkban a különleges bánásmód jogintézményének áldozatokkal kapcsolatos kriminológiai aspektusára fókuszálunk. Az áldozat és a sértett fogalmi kérdéseinek tisztázása mellett kitérünk a gyermekeket érintő nemzetközi szabályozásra, továbbá a különleges bánásmód eljárásjogi kérdésein túl külön foglalkozunk a jogalkalmazás problémáival is.

2. Áldozat és sértett

Az áldozat⁶ szó létrejötté a viktimológia tudományának eredménye, átvitt értelemben használják. Az áldozat fogalom sokkal tágabb fogalmi elemeket tartalmaz magában, és sokkal szélesebb skálán használható és kell hogy használjuk az elnevezést a bűncselekmények hátrányait elszenvedők elnevezéseként. A viktimológia a következőképpen definiálja az áldozat fogalmát: „Az áldozat mindenképp az a természetes személy, aki a bűncselekmény közvetlen következményeként sérelmet – különösen testi vagy mentális sérülést, érzelmi szenvedést vagy gazdasági veszteséget – szenved. Átvitt értelemben az áldozatisághoz az emberen esett sérelem és az emberi szenvedés kiegészítő társul.⁷ A fogalom ilyen irányú megközelítése a bűncselekmények valamennyi

⁴ Kiss Anna: *Sérülékeny csoportok a büntetőeljárásban*. 2018. 2.

⁵ Különleges bánásmód.

⁶ A latin „victima” szót eredetileg szakrális, misztikus megközelítésben használták, a magyar nyelvben is egyrészt „egyházi mészó”, másrészt olyan személyre utal, aki a bűncselekmény során valamilyen sérelmet elszenvedett, vagy annak folyamatában benne van, vagy akaratán kívül kell hogy elviselje ezeket a sérelmeket.

⁷ Görgényi Ilona: *A viktimológia alapkérdései*. Budapest, Osiris, 2001. 18.

elszenvedőjét felkarolja, magában foglalja. Nem szűkíti le fogalmilag úgy, mint az eljárásjogi »sértetti« megközelítés, amelynek lényege a jogalkotó által felruházott jogok és kötelezettségek összessége. Az áldozati minőség nem csupán jogok és kötelezettségek halmaza. Ettől egy sokkal komplexebb fogalmi elemmel állunk szemben. Az áldozat a bűncselekmény során »valamely szerencsétlenségnek, sorscsapásnak, emberi gyengeségnek vagy gonoszságnak terhét, nehézségét és súlyos következményét akaratán kívül, olykor méltatlanul is kénytelen elviselni«, illetve aki akaratán kívül kerül valamely fonák helyzetbe vagy megtorlás nélkül kénytelen apróbb nehézséget, alkalmoszerű kellemetlenséget elviselni.⁸ Bár közvetlenül a cselekménnyel kapcsolatba kerülők az események „fő áldozatai,” mégis szót kell ejteni azokról a személyekről, akik valamilyen formában, de kapcsolatba kerülnek magával a bűncselekménnyel. Például szemtanúi egy szexuális erőszaknak vagy egy bántalmazásnak, fenyegetésnek. Kitétel azonban az „áldozat” megnevezéssel kapcsolatban, hogy a sérelem elszenvedésének ténye megjelenjen, de az már akár mentális formában is megvalósulhat. Az elkövetői oldalt nézve viszont nem feltétel az, hogy az elkövető tudatát akár csak részlegesen is átfogja, hogy kinek, milyen mértékű sérelmet kíván okozni. A sértettekkel kapcsolatban leírtakat elsősorban a viktimológia mint az áldozattá válás irányából közelítettük meg.⁹ Emellett szükségesnek látszik a sértett büntetőeljárás-jogi helyzetét is görcső alá venni. A Be. 50. §. szerint „[a] sértett az a természetes vagy nem természetes személy, akinek vagy amelynek a jogát vagy a jogos érdekét a bűncselekmény közvetlenül sértette vagy veszélyeztette”. Ahogy a meghatározásból is kiderül, csupán a bűncselekmény közvetlen elszenvedői tekinthetők eljárásjogi értelemben véve sértettnek, viszont a sérelem jellegét tekintve a törvény pontosabb meghatározást már nem ad. Így a sérelem bármilyen típusú lehet, akár személyiségi jogokat érintő vagy nem vagyoni jellegű kártérítést megalapozó is. Tehát amíg az áldozati minőség inkább a sértett pszichés minőségére fókuszál, és szinte mindenkit megillet, aki úgy éli meg, hogy érzelmileg, lelkileg súlyos hatással volt rá a bűncselekmény, addig az eljárásjogi sértetti pozícióba csak szigorúbb feltételek fennállása esetén valamilyen büntetőjogi értelemben vett sérelem folytán léphet a bűncselekmény következtében hátrányos helyzetbe került személy.¹⁰ Hozzá kell tenni, hogy az áldozat kategóriába tartozó mentális vagy lelki sérülést is figyelembe kell és lehet venni a büntetőeljárásban, sőt a sértett által a terhelttel szemben érvényesíthető polgári jogi igényeként is megjelenhet ez adhéziós eljárás keretén belül.¹¹ A gyermek sértett esetében éppen ez utóbbinak az értékelése kell hogy megjelenjen fokozott hangsúllyal a büntetőeljárásban, ami lényegesen összetettebb, plasztikusabb „sérelemminőséget” takar a Be. törvény profán „jog és a jogos érdek” megfogalmazásán túlmutatóan. Más szempontból az áldozat kifejezés szűkebb

⁸ Görgényi (2001) i. m.

⁹ Kratochwill Ferenc: *A sértett jogi helyzete a magyar büntetőeljárás jogban*. Budapest, ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, 1990.

¹⁰ Bócz Endre: Passzív alany, áldozat, sértett. In Barabás Andrea Tünde (szerk.): *Tanulmányok Irk Ferenc professzor 70. születésnapjára*. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet, 2012. 81–102.

¹¹ Dicső Gáborné Harsányi Beáta Andrea: *A polgári jogi igény elbírálásának szempontjai az új Be. tükrében*. 2019. 1.

értelmű, hiszen nem lehet jogi személy, mint a sértett fogalom esetében.¹² Egyébként a sértetti fogalom eljárásjogi kiterjesztése a nem jogi személyekre is jelentős hiánypótló változásnak számított a hatályos Be.-ben.¹³ Az áldozatsegítés szempontjából azonban az áldozat fogalma ugyan csak más és több, mint az eljárásjogi sértett kifejezés, annyiban, hogy az állami segítség nemcsak az eljárásjog alapján meghatározott személyt (sértettet) illeti, hanem azt a személyt is, aki bűncselekmény következtében közvetlenül testi, szellemi, érzelmi sérülést vagy gazdasági veszteséget szenvedett el.¹⁴

3. A gyermek helyzete az igazságszolgáltatásban

A gyermekek kifejezett védelmét, kíméletét célzó eljárási rendelkezéseket sem az 1896. évi bünvádi perrendtartás, sem a büntető perrendtartásról szóló 1951. évi III. törvény nem tartalmazott.¹⁵ Az 1997. évi XXXI. gyermekvédelmi törvény legfontosabb célként a „veszélyeztetettség” megelőzését, megszüntetését jelölte meg.¹⁶ Napjainkban, mind hazánkban, mind nemzetközi szinten egyre több figyelmet kapnak a gyermekek mint áldozatok és mint bűnelkövetők egyaránt, 2020-ban valamennyien az úgynevezett „Z” generáció tagjai.¹⁷ A szociológiai meghatározása szerint a generáció fogalma a szülők és utódaik születése közötti átlagos időintervallum, amely az azonos időszakban született személyek csoportját jelenti, akik összehasonlítható életkorban és életszakaszban vannak, és akiket sajátos időszak eseményei, trendjei és folyamatai határoznak meg.¹⁸

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága a vonatkozó iránymutatásában a gyermekbarát igazságszolgáltatás (*child friendly justice*)¹⁹, egy olyan igazságszolgáltatás képét tárja elénk, amely a gyermekek teljes körű védelmét a lehető legmagasabb színvonalon biztosítja, pontosabban a jogaik tiszteletben tartását, azoknak hatékony érvényesítését. Teljeskörűen a figyelem középpontjába utalva az abban felsorolt elveket, valamint a még magasabb színvonalú komplex bánásmód megvalósításában a gyermek értelmi és szellemi-mentális fejlettségének figyelembevételét. Olyan igazságszolgáltatás, amely hozzáférhető, az életkornak megfelelő, gyors, gondos, a gyermekek jogaihoz és szükségleteihez igazodó, és azokra koncentrál. Tiszteletben tartja a gyermekek jogait, beleértve a tisztességes eljáráshoz való jogot, az eljárásban való részvétel és az eljárás megértésének jogát, a magánélet, a családi élet, az integritás és a méltóság tiszteletben

¹² Jámbrík Ágnes: Áldozatsegítés. *Infojegyzet*, (2015), 41. 1–4. 1.

¹³ Rácz Anna: A sértetti jogok a büntetőeljárásban a XXI. század második évtizedében. *Jogi Tanulmányok*, (2018), 153–163. 156.

¹⁴ 2005. évi CXXXV. törvény a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről.

¹⁵ Komp Bálint János: A gyermekek védelme a büntető igazságszolgáltatásban – különös tekintettel a gyermekbarát igazságszolgáltatás nemzetközi és hazai eredményeire. *Doktori Műhelytanulmányok 2015.*, (2015), 94–102.

¹⁶ Pásztor Miklósné: *A gyermek és a serdülőkorú eltűnésekkel kapcsolatos tapasztalatok felhasználása e jelenségek megelőzésében és kezelésében*. Budapest, BMK kiskönyvtár, 2005. 258.

¹⁷ Mocsáry Eszter: Gyermekkorú bűnelkövetők és áldozatok. *Debreceni Jogi Műhely*, 14. (2017), 1–2. 52–62.

¹⁸ Szabad Klaudia: A Z generáció jövőképe. In Torgyik Judit (szerk.): *Százarcú pedagógia*. Komarno, 2015. 105–125.

¹⁹ Gyurkó Szilvia: Gyermekbarát igazságszolgáltatás. *Kriminológiai Tanulmányok*, 49. (2012), 107–117.

tartásához fűződő jogot.²⁰ Ezzel szemben, az ENSZ által kibocsájtott dokumentumok a „*child centered justice*” (gyermekközpontú igazságszolgáltatás) megnevezést használják. A két nemzetközi szervezet megnevezésében habár eltérést mutat, azonban tartalmuk legfőbb tartalmi eleme a gyermekek jogainak védelme. Az ENSZ és az Európa Tanács felismerték, hogy a gyermeki lélek által elszenvedett áldozati trauma és megrázódtatás egész életük során meghatározó tényezőként lesz jelen. Ennek ismeretében, egy megfelelő nemzeti jövőképet elképzelő jogállamnak kötelessége, hogy a fejlődő generációjának a számára, az igazságszolgáltatási és hatósági funkcióinak érvényesítése során fokozott figyelemmel biztosítsa a jogok betartását. Ezért került nemzetközi vonatkozásban is a gyermekbarát, illetve a gyermekközpontú igazságszolgáltatás kérdése a jogalkotás és a jogalkalmazás figyelmének középpontjába.²¹ A gyermekek jogai már régóta a nemzetközi szervezetek homlokterében állnak, így ennek köszönhetően jelentős jogfejlődést könyvelhetünk el az utóbbi pár évtizedben. Már az 1989. évi ENSZ *Gyermekjogi Egyezmény*²² tartalmazza a gyermekek pontos jogait, nemzetközi szinten ezt tekinthetjük az első jelentős lépésnek. Az egyezmény meghatározza az alapvető emberi jogokat a gyermekekre kiterjesztve is, valamint a diszkrimináció legkisebb mértékét is elutasítja. A gyermekek jogainak ugyanolyan tiszteletben tartást követel meg, mint akármelyik teljes jogú felnőtt személy tekintetében. Előbbi tükrében az 1985-ös pekingi egyezmény, az 1990-es rijádi alapelvek, valamint az 1990-es havannai szabályok hasonlóan komoly előrelépést jelentettek.²³ Habár ezek a szabályzók nem használják kifejezetten a gyermekbarát igazságszolgáltatás fogalmát, de magukban foglalják az alapvető célokat, a szükséglet szerinti jogalkalmazást, illetve irányt mutatnak a gyermekjogi megközelítéshez az igazságszolgáltatás hatalmi ágában. A gyermekbarát igazságszolgáltatás tekintetében releváns szabályokat fogalmazott meg a gyermekek igazságszolgáltatásáról szóló 2008 szeptemberében megszületett ENSZ iránymutatás, amely előírja, hogy amennyiben a gyermek a fent említett bármely módon kapcsolatba kerül az igazságszolgáltatással, a jogait és alapvető érdekeit tiszteletben kell tartani.²⁴

Ámde honnan is ered a gyermekbarát igazságszolgáltatás mint önálló jelentéssel bíró kifejezés. Először az európai igazságügyi miniszterek 28. konferenciáján (Lanzarote, 2007.) elfogadott nyilatkozatban szerepelt, de általános jelentéssel az Európa Tanács 2010-es irányelvében.²⁵ Az irányelv szerint az Európai emberi jogi egyezmény és az Európai Emberi Jogi Bíróság esetjoga alapozza meg az ENSZ gyermekjogi egyezményével együttesen az igazságszolgáltatás gyermekbaráttá tételének szükségességét. Külön

²⁰ Lencse Balázs: A kiskorú sértett kihallgatásának és a nyomozási bíró eljárásának jelene, jövője és alternatívája az új büntetőeljárási törvény tükrében. *Jura*, 24. (2018), 1. 302–311.

²¹ Vári Vince: A gyermekbarát igazságszolgáltatás büntetőjogi és rendőrségi vonatkozásai. *Magyar Rendészet*, 13. (2013), 3–4. 71–93. 71.

²² *Convention On The Rights Of The Child*. New York, 1989.

²³ The UN Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (the Beijing Rules), the UN Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty (the Havana Rules), the UN Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (the Rijadh Guidelines).

²⁴ Gyurkó Szilvia: Gyermekbarát igazságszolgáltatás. *Kriminológiai Tanulmányok*, 49. (2012), 107–117.

²⁵ *Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice*. (Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának iránymutatása a gyermekbarát igazságszolgáltatásról.) 2010. november 17. Council of Europe, 2010.

említést érdemel, hogy az EU soros elnökségét ellátó Magyarország időszakában, 2011. február 15-én az Európai Bizottság kihirdette menetrendjét a gyermekjogok érvényesítésével kapcsolatban. Aminek jelentős tartami elemét képezte az igazságszolgáltatás gyermekbarát jellegének erősítése. Az Európai Unióról szóló szerződés 3. cikkének (3) bekezdése az EU számára kitűzte azt a célt, hogy előmozdítsa a gyermekek jogainak védelmét.²⁶ Az Európai Unió Alapjogi Chartája szintén garantálja a gyermekjogok uniós intézmények és uniós országok általi védelmét az uniós jog végrehajtása során.²⁷ Ezen uniós biztosítékok, irányelvek és ajánlások fellelhetőek a hazai jogformálás és jogfejlesztés folyamatában. Bár Magyarország csak 2004 májusától EU-tagállam, azonban a gyermekjogok védelme tekintetében már a tagságot megelőző időszakban is igyekezett a nemzetközi elvárásoknak megfelelni. A korábban említett *Gyermekjogi Egyezményt* hazánk már 1990-ben elfogadta, és az 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről címen implementálta a hazai jogrendszerbe.²⁸ A gyermekjogi szabályozás terén ugyancsak jelentős lépés volt, amikor a Gyermekjogi Ombudsmanok Európai Hálózata (ENOC)²⁹ meghirdette a gyermekbarát igazságszolgáltatás évét 2012-ben. Ehhez a mozgalomhoz hazánk is csatlakozott. Pozitív hozamaként olyan intézkedések és fejlesztési paradigmák kerültek előtérbe, hogy a gyermekek is élhessenek jogaik teljes körű gyakorlásával, valamint ezek valóban érvényre tudjanak jutni.

Ahogy az Országos Bírósági Hivatal (OBH) munkacsoportja tanulmányában megfogalmazza: A pártatlan ítélkezési tevékenységet ellátó bíróság nem lehet sem egy terhelt, sem egy sértett, de még egy tanú barátja sem életkorától és életállapotától függetlenül. Mindazonáltal a gyermekek egészséges fejlődése olyan prioritást jelent, ami a fokozott odafigyelést, és akár az eljárás több résztvevői eljárási jogainak korlátozását is indokolhatja. A gyermekközpontú [*child-focus*] igazságszolgáltatás lényege e prioritások fel- és elismerése. Az OBH 2012-ben készített gyermekközpontú igazságszolgáltatással kapcsolatos koncepciója olyan elvárásokat és feltételeket ír elő, amelyeknek célja az, hogy az emberi jogok és garanciák akkor se csorbuljanak, ha a bűncselekmények sértetti pozíciójába egy kiskorú kerül. Az eljárás minden szakaszában a korcsoportokhoz illeszkedő, annak megfelelő bánásmód tanúsítására kell törekedni a hatósági oldalon.³⁰ A hazai jogalkotás több jogszabályt is hozott azóta a gyermekbarát igazságszolgáltatás jegyében. Ilyen például a gyermek meghallgatóhelyiségek

²⁶ A gyermek jogainak védelme. Európai Parlament.

²⁷ Uo.

²⁸ A Magyar Köztársaság megerősítő okiratának letétbe helyezése az Egyesült Nemzetek Főtitkáranál, New Yorkban, 1991. október 7-én megtörtént.

²⁹ Habár az első gyermekjogi ombudsman harminc évvel ezelőtt állították fel Norvégiában, az ezredfordulót követően már több mint 70 országban kétszáz FNEJI működik, különböző méretű és hatáskörű modellekben (a szélesebb hatáskörű önálló intézménytől kezdődően, az általános ombudsman alatt működő főosztályig). Európában ezek az intézmények a Gyermekjogi Ombudsmanok Európai Hálózata (European Network of Ombudsmen for Children – ENOC). Az ENOC munkájában társult tagként Magyarország részéről az állampolgári jogok országgyűlési biztosa vett részt korábban általános helyettese, majd az egységes intézményben 2012 óta az alapvető jogok biztosa révén. *Ombudsman típusú alapjogvédelem a gyermekek vonatkozásában*. Elérhető: <https://ijoten.hu/szocikk/a-gyermekek-jogai#block-135> (A letöltés dátuma: 2020. 01. 10.)

³⁰ *A Gyermek-központú igazságszolgáltatás Bírósági Koncepciója*. Országos Bírósági Hivatal, 2012. 2.

kialakításának törvényi szabályozása.³¹ Ennek eredményei már konkrét intézkedések formájában is megjelentek. Hatására 2018. szeptember 1-jén országosan már 4 184 kihallgatásra rendszeresen vagy legalább alkalomszerűen használt helyiség lett kialakítva. Továbbá 2017. szeptember 1-jén országosan csupán 25, 2018. szeptember 1-jén már országosan 202 olyan helyiség volt, amelyben a kihallgatás a Be.-ben előírt módon, kép- és hangfelvétellel rögzíthető. Tehát a Be. hatálybalépése előtt a kihallgatásra használt helyiségek kevesebb mint 1%-a volt felszerelve kép- és hangrögzítésre alkalmas „telepített kamerával”, azonban a Be. hatálybalépését követően a 13/2018. (VI. 12.) IM rendelet rendelkezéseinek köszönhetően jelentősen nőtt azoknak a kihallgatásra használt helyiségeknek a száma, amelyekben a jogszabályi előírásoknak megfelelő, üzemeletethető módon telepített kamera található, ezáltal alkalmas a kihallgatások kép- és hangrögzítésére, a Be.-ben előírt jogszabályi kötelezettségeknek megfelelő módon.³²

4. Különleges bánásmód szabályozása a Be.-ben, különös tekintettel a gyermekkorúakra

A Büntetőeljárásról szóló törvény XIV. fejezete a 81. § és 97. § között tartalmazza a különleges bánásmód biztosítására szolgáló normákat. A 81. § (1) bekezdése világossá teszi, hogy elsősorban a sértett és a tanú számára teszi elérhetővé az eljárási részvétellel járó egyesítés lehetőségét, de mellettük más eljárási szereplők számára is van rá lehetőség.³³ Az eljárásba belépő szereplők számára az életkort mint sajátos körülményt a 81. § (2) bekezdésének a) pontjában elsőként határozza meg, utalva ennek kitüntetett jelentőségére. Mivel az életkor alapú körülmény figyelembevétele megjelenik abban a szabályozási elvben, hogy alapvetően hatósági döntéshez vagy külön döntéshez nem kötött módon osztja el az eljárással érintettek körét, így a hivatalból vagy az érintett indítványra való kezdeményezésnél leginkább az idős életkor vagy a fiatal felnőttkorúak köre játszhat szerepet. Tekintve, hogy a tizennyolcadik életév be nem töltése önmagában különleges bánásmódot biztosít a sértett tanúra nézve. Az új Be. emellett, hogy szélesítette a személyi kört, az életkoron alapuló vélelmet kizárólag az *aktuális életkorra szűkítette*, amely a büntetőeljárás megindításának, illetve a későbbiek során pedig az eljárási cselekmény időpontjára irányadó.³⁴ Csupán megemlítenéd, hogy a különleges bánásmód megállapításáról való döntés során a jogalkotó már eleve különbséget tesz

³¹ 13/2018. (VI. 12.) IM rendelet a különleges bánásmódot igénylő személy részvételét igénylő eljárási cselekmény elvégzésére szolgáló rendőrségi helyiség kialakításáról, működtetéséről és a használata ellenőrzéséről.

³² *Eljárási jogszabályok érvényesítése a kamera szemszögéből – A kihallgatások audiovizuális rögzítése az európai unióban. (procam).* Országjelentés – Magyarország. Magyar Helsinki Bizottság az Európai Unió támogatásával készült kutatása, 2016. 14.

³³ A különleges bánásmódra vonatkozó szabályok az új büntetőeljárásról szóló törvényben.

³⁴ Lencse Balázs: *Specifikus védelmi szükséglet, avagy különleges bánásmód az uniós normáktól az új büntetőeljárás kódexig.* 2019.

a sértett és a tanú között, így a tanú esetében a megállapítás iránti indítvány elutasításához még határozati kötöttséget sem ír elő, ellentétben a sértettel.³⁵

A különleges bánásmód tartalmát kitöltő intézkedések körében a jogalkotó az általános és különös szabályok disztinkciójával élt. A 85–86. § az általános intézkedéseket, addig a 87–90. § a különös intézkedési szabályokat részletezik. Az általános intézkedések körében olyan általános előírásokkal operált a jogalkotó, mint például a fokozott szó használata a kapcsolattartás, az adatvédelem körében. Vagy elősegíti a segítő közreműködését, felveti a telekommunikációs eszközök vagy a kép- és hangfelvétel készítésének lehetőségét. Az itt található lehetőségek lényegében nem kógens szabályként jelennek meg a különleges bánásmód biztosítási körében, hanem a hatóságra bízzák ezek alkalmazásának lehetőségét. Ahogy a tanúvédelmi eszközök, mint például a terhelt és a védő jelenléti vagy kérdésfeltevési jogának korlátozása vagy a szembesítés mellőzése sem kötelezően, hanem a hatóság döntésétől függően szerepelnek az eljárásban. Ezért a magyar szabályozás nem felel meg a büntetőeljárás során gyanúsított és vádolt kiszolgáltatott személyekre vonatkozó eljárási biztosítékokról szóló ajánlásban foglaltaknak, amely szerint „[a] kiszolgáltatott személyek kihallgatásait a tárgyalást megelőző nyomozati szakasz folyamán audiovizuális felvételen kell rögzíteni”.³⁶ A különleges bánásmód körébe tartozó intézkedések a hatósági eljárások gyakorlatának ismeretében nyilvánvalóan a különleges bánásmód mellett is külön indítványokat kívánnak meg a sértettől vagy a tanútól, így ezen intézkedések tényleges alkalmazása különösen egy gyermekkorú személy esetében a hozzáértő segítő közreműködése nélkül teljes mértékben a hatóság jóindulatára és döntésére bízott opciónak tekinthetők. Főleg, hogy alkalmazásuk elmulasztásával kapcsolatosan még panaszlehetőséget sem tesz lehetővé a törvény, hiszen ahhoz legalább egy indítvány benyújtása és azt elutasító határozat szükségeltetik. Külön jogorvoslatra egyébként csak a hatósági döntések esetében nyílik lehetőség.

A különös szabályok körében a törvény konkretizálja, és alapvetően kötelező vagy diszkrecionális szabályként írja elő az egyes kategóriákhoz tartozó intézkedési lehetőségeket. Döntően három csoportot különböztet meg a törvény a különös intézkedésekre jogosultjainak körére nézve:

1. A 87. § a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyek esetén.

Ebben a körben lehetőség szerint szabályt ír elő a következőkre: a) kép- és hangfelvétel, b) igazságügyi pszichológus szakértő jelenléte;

Kógens szabályt határoz meg arra nézve, hogy nem lehet műszeres vallomásellenőrzést végezni, és szükséges a hozzájárulása a szembesítéshez.

2. A 88. § a tizennegyedik életévét be nem töltött személyek esetén, amely esetben értelemszerűen a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyekre vonatkozó szabályokat is kötelező alkalmazni, valamint

³⁵ Be. 81. §. (7) bek.

³⁶ Az Európai Bizottság Ajánlása (2013. november 27.) a büntetőeljárás során gyanúsított és vádolt kiszolgáltatott személyekre vonatkozó eljárási biztosítékokról 1.3. pont.

Kógens szabályként rögzíti az alábbiakat:

- eljárási cselekmény személyével nem végezhető,
kivétel: ha a bizonyíték nem pótolható mással,
- az arra alkalmas helyiség használata az eljárási cselekményre,
– kivétel: érintett személy jogai gyakorlásának, kötelezettségei teljesítésének elősegítése és kímélete más módon vagy más intézkedéssel biztosítható,
- az eljárási cselekményt minden alkalommal ugyanazon személy végezze,
kivétel: ha az eljárási cselekmény eredményességét nem veszélyezteti és a nyomozó hatóság biztosítja,
– a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az eljárási cselekményről kép- és hangfelvételt készít,
– szembesítése nem rendelhető el,
– kihallgatásán terhelt és védő nem lehet jelen.

3. A 89. § a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény sértettje esetén. E körben a törvény további kötelező részletszabályokat állapít meg abban az esetben, ha a sértett a tizennyolcadik, illetve a tizennegyedik életévét nem töltötte be.

Kógens szabályként írja elő a jogalkotó, hogy:

- a sértettet csak a vele azonos nemű személy hallgathatja ki,³⁷
- a sértett jelenlétével zajló más eljárási cselekményen az eljáró nyomozó hatóság részéről a sértettel azonos nemű személynek is jelen kell lennie,
- a nyomozó hatóság biztosítja, hogy a sértett részvételét igénylő eljárási cselekményt minden alkalommal ugyanazon személy végezze,
kivétel: a sértett indítványára vagy hozzájárulásával, ha az eljárás eredményességének biztosítása ezt elkerülhetetlenné teszi,
– szembesítése csak a sértett hozzájárulásával rendelhető el.

Tizennyolcadik életévét be nem töltött esetében ezen felül kötelező szabály:

- az arra alkalmas helyiség használata az eljárási cselekményre,³⁸
kivétel: érintett személy jogai gyakorlásának, kötelezettségei teljesítésének elősegítése és kímélete más módon vagy más intézkedéssel biztosítható,
- a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság az eljárási cselekményről kép- és hangfelvételt készít,
– kihallgatásán terhelt és védő nem lehet jelen,
- a telekommunikációs eszköz alkalmazása során biztosítani kell, hogy a sértett kizárólag az eljáró bírót, ügyészt vagy nyomozó hatóság tagját láthassa,
- a vádemelés után a bíróság a sértett részvételét igénylő eljárási cselekményt kiküldött bíró vagy megkeresett bíróság útján végezheti el,
- a sértett részvételét igénylő eljárási cselekményen jelen lévő személyek kérdésfeltevési joga korlátozott, csak indítványozhatják kérdés feltevést,

³⁷ Be. 89. § (1) bek. a) pont.

³⁸ 34/2015. (XI. 10.) IM rendelet a tizennegyedik életévét be nem töltött terhelt vagy tanú valamint a különleges bánásmódot igénylő sértett meghallgatására szolgáló rendőrségi helyiség kialakításáról és ellenőrzéséről.

- a nyilvánosságot ki kell zárni a tárgyalásnak arról a részéről, ahol a sértett részvétele az eljárási cselekményen kötelező.

A tizennegyedik életévüket be nem töltöttekre ezen felül diszpozitív szabály: sértett vagy tanúkenti kihallgatásuk mellőzése, abban az esetben, ha már kihallgatták a nyomozásban és azt kép- vagy hangfelvevővel rögzítették.

A gyermekkorúakra, azaz a tizenégy év alattiakra vonatkozó különleges bánásmód körébe tartozó intézkedéseket vizsgálva megállapítható, hogy csupán olyan szabályok vannak kivételt nem tűrően előírva, amelyek a hatóságra lényeges és konkrét feladatot nem rónak. Ezek leginkább a különféle eljárási cselekmények megtartásában vagy a terhelti jogok korlátjaiban jelennek meg. Ezen túlmenően a kötelezően előírt intézkedéseknek még a visszautasítására sem ad lehetőséget a jogalkotó.³⁹ A kép- és hangfelvevő kötelező használatán kívül a gyermekkihallgató szoba használatának kötelező előírása, az igazságügyi pszichológus szakértő kötelező jelenléte vagy a kihallgató személyében nem változó,⁴⁰ illetőleg ismétlésmentes kihallgatás⁴¹ sem lett kötelező érvényű szabály, kivéve az utóbbi, a nemi erkölcs elleni bűncselekményt elszenvedett tizennegyedik életévüket be nem töltöttek esetében.⁴² A legnagyobb probléma, hogy a gyermekkorúak tekintetében leginkább érintett bűncselekményi körben még visszalépést is jelent az új szabályozás az azonos nemű személy és ugyanazon kihallgató személy alkalmazásától a korábbi szabályokhoz képest, ugyanis ezeket a kiemelt rendelkezéseket a hatóságnak a törvény szerint már nem kell alkalmazni például a testi sértés, a kiskorú veszélyeztetése vagy a kapcsolati erőszak bűncselekményei esetén, holott pszichológiai és krimináltaktikai okokból erre szükség mutatkozna.⁴³ Tehát a jogalkotó éppen abban a körben szűkített, ahol a leggyakrabban fordulnak elő és kerülnek kiszolgáltatott helyzetbe a gyermekkorúak.⁴⁴ Ráadásul a nyomozó hatóság ügyben eljáró tagjai a kevés kötelező szabálytól eltekintve nagyrészt saját belátásuk szerint dönthetnek az egyes konkrét kíméleti intézkedések alkalmazásával kapcsolatban. Továbbá a kötelező szabályok esetében is több esetben lehetőséget biztosít a jogalkotó, hogy különféle indokokkal a hatóság tagjai kivételként eltekintsenek a kíméleti intézkedések végrehajtásától. A különleges bánásmód körébe tartozó valamely kíméleti intézkedés alkalmazását a sértett és a tanú törvényes képviselője, valamint meghatalmazott

³⁹ 12/2018. (VI. 12.) IM rendelet az egyes büntetőeljárási cselekményekre és a büntetőeljárásban részt vevő személyekre vonatkozó szabályokról 12. § (2) bek.

⁴⁰ *Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice* (2010) i. m. 66. pont.

⁴¹ Régi Be. 62/B. § (2) bek., Be. 85. § (1) bek. g) pont.

⁴² Ami ellentétes a 2013/C 378/02 EU ajánlás preambulumban foglaltakkal, amely a teljes különleges bánásmód körébe tartozó személyi körre előírja ennek követelményét: „A kiszolgáltatott személyek nem minden esetben képesek felfogni a velük szemben alkalmazott rendőrségi kihallgatás tartalmát. Annak elkerülése érdekében, hogy vitassák a kihallgatásokon elhangzottakat, és ezért a kikérdezés szükségtelen megismétlésére kerüljön sor, a szóban forgó kihallgatásokat audiovizuális felvételen rögzíteni kell.”

⁴³ Ezen vajmi keveset segít, hogy ezeknek a bűncselekményeknek a sértettjét is különleges bánásmódot igénylő sértettnek tekintheti a jogalkalmazás. Álláspontunk szerint ez önmagában nem elég, mivel a kötelezően alkalmazandó intézkedéseknél lenne szükséges törvényi szinten bővíteni az alkalmazási kört, ezekre az esetekre is kiterjesztve. Lásd: Legfőbb Ügyészségi Emlékeztető a Be. alkalmazásainak egyes kérdéseiről. LFNIGA 142/2019. 81–82. §.

⁴⁴ Lencse (2019) i. m.

képviselője, továbbá a fiatalok terhelte és védője, illetőleg törvényes képviselője az általános szabályok szerint indítványozhatja. A hatóság erről az indítványról, beleértve az indítvány elutasítását is, még *a sértett esetében is* határozat hozatala nélkül dönt, amely ellen még jogorvoslatnak sincs helye.⁴⁵ Ez egyértelműen a jogintézmény jogalkalmazó általi kiüresítését szolgálja. Amit alá is támaszt a Helsinki Bizottság által végzett empirikus kutatás, amely szerint az igazoltan értelmi fogyatékkal élőkön és a gyermekkorúak kivételével a különleges bánásmód körébe tartozó intézkedéseket a kötelezett hatóságok jóformán szinte soha nem alkalmazzák. Szintén alátámasztják ennek tényét a számadatok is, amelyek szerint a Be. hatálybalépése óta az esetek 2%-ában rendelték el különleges bánásmódot és ennek csak töredékénél alkalmaztak kép- és hangfelvevő eszközt. A védők tapasztalatai ugyancsak szinkronban vannak a statisztikákkal. Szerintük az új szabályozás nem hozott lényeges változást – csak a kihallgatások körülbelül 5%-ában készül felvétel, aminek nagy része ráadásul távmeghallgatás.⁴⁶

5. Összegzés és javaslatok

A hazai büntető eljárás a különleges bánásmód intézményével elindult a megfelelő irányba, azonban a jogintézmény megfelelő működéséhez több kötelező szabály, illetve a jogi és intézményi infrastruktúra fejlesztése még gyerekcipőben jár. A különleges bánásmód jogintézményének gyakorlati érvényesülését tanulmányozva arra a következtetésre jutunk, hogy a jogalkalmazók részéről bizonyos fokú rezignáltság mutatkozik a gyermekek érdekében teendő intézkedésekkel kapcsolatosan. Bár fontosnak tekintik elméleti síkon, de amikor felmerül az intézkedések igénye, akkor egyáltalán nem vagy kevésbé tulajdonítanak neki jelentőséget, lényegében nem érzik sajátjukának a feladatot.⁴⁷ A gyermekek érdekében előírt általános és a különös kíméleti intézkedések elrendelése alapvetően a jogalkalmazó, különösen a nyomozó hatóság önálló döntésén áll vagy bukik, amelyet még az indítványozó ezzel szembeni panaszjoga sem korlátoz. Ezért is rendkívül fontos, hogy a gyermekkorúakkal való bánásmód fejlesztése érdekében kötelező képzéseket tartsanak az eljárásokat végző rendőröknek, ezzel is érzékenyítve őket a témára.⁴⁸ Köztudomású a létszámhiányból adódó rendőrök túlterheltsége, de már kevésbé azok a rendőrség szervezeti és egyéni teljesítménymérés kritériumrendszerének sajátos vonásai, amely alapján más nyomozati tevékenységek, mint például a nyomozás eredményességi és az elkövető felderítési mutatói kapnak érdemi prioritást. Mindezek mellett mégis valószínűsíthetjük, hogy célirányos képzések és a nyomozási feladatok racionalizálása esetén a gyakorlat is nagyobb hajlandóságot

⁴⁵ LÜ. Emlékeztető i. m. 87. §. 2. pont.

⁴⁶ *Eljárási jogszabályok érvényesítése a kamera szemszögéből* i. m. 17.

⁴⁷ A nyomozó kollégák körében végzett saját kérdőíves kutatás eredményei ezt támasztották alá. Vö: Magyar Irma: $J = \text{Asino}(t - x/c) = [(b2 - b1)(e - e1) = (e2 - e1)(b - b1)]$ $Jc < 18 - \text{Child in Justice in Media}$. TDK-dolgozat, NKE RTK 2019.

⁴⁸ „A rendőrtiszteknek, valamint a kiszolgáltattott személyekkel szemben folytatott büntetőeljárásokban illetékes bűnüldöző és igazságügyi hatóságoknak külön képzést kell kapniuk.” 2013/C 378/02 EU ajánlás 1.7. pont.

mutatna, és kevésbé érezné tehernek a különleges bánásmód körébe tartozó kéméleti intézkedések teljesítését. A büntetőeljárásokban eljáró védők véleménye szerint az ügyészség és a bíróság erősebb kontrolljára, aktív beavatkozására lenne ahhoz szükség, hogy a nyomozásban is gyakrabban alkalmazzák a különleges bánásmód jogintézményét.⁴⁹ Kezdetnek azonban az is óriási változást hozna, ha ott is kötelezően írná elő a Be. az egyes rendelkezéseket, mint például a kép- és hangfelvevő használatát, ahol eddig csak lehetővé teszi, továbbá a kötelezően előírt intézkedések elmulasztása esetén az úgy keletkezett bizonyítékokat lehetőség lenne kirekeszteni az eljárásból.

IRODALOMJEGYZÉK

- Bócz Endre: Passzív alany, áldozat, sértett. In Barabás Andrea Tünde (szerk.): *Tanulmányok Irk Ferenc professzor 70. születésnapjára*. Budapest, Országos Kriminológiai Intézet, 2012. 81–102.
- Dicső Gáborné Harsányi Beáta Andrea: *A polgári jogi igény elbírálásának szempontjai az új Be. tükrében*. 2019. Elérhető: <https://ujbtk.hu/dr-dicso-gaborne-dr-harsanyi-beata-andrea-a-polgari-jogi-igeny-elbiralasanak-szabalyai-az-uj-be-tukreben/> (A letöltés dátuma: 2020. 03. 27.)
- Görgényi Ilona: *A viktimológia alapkérdései*. Budapest, Osiris, 2001.
- Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice*. (Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának iránymutatása a gyermekbarát igazságszolgáltatásról.) 2010. november 17. Elérhető: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTM-Content?documentId=090000168045f5a9> (A letöltés dátuma: 2020. 01. 10.)
- Gyurkó Szilvia: *Gyermekbarát igazságszolgáltatás. Kriminológiai Tanulmányok*, 49. (2012), 107–117. *Eljárési jogszabályok érvényesítése a kamera szemszögéből – A kihallgatások audiovizuális rögzítése az Európai Unióban*. Országjelentés – Magyarország. Magyar Helsinki Bizottság az Európai Unió támogatásával készült kutatása. Elérhető: www.helsinki.hu/wp-content/uploads/HHC_ProCam_country_report-HU.pdf (A letöltés dátuma: 2019. 12. 19.)
- Jámbrik Ágnes: *Áldozatsegítés. Infogyjzet*, (2015), 41. 1–4. Elérhető: www.parlament.hu/documents/10181/303867/Infogyjzet_2015_41_aldozatsegites.pdf/ffd0c32b-ab20-4059-8c22-26b7cf08b6de (A letöltés dátuma: 2020. 03. 27.)
- Kiss Anna: *Sérülékeny csoportok a büntetőeljárásban*. 2018. Elérhető: <https://jogaszvilag.hu/serulekeny-csoportok-az-uj-buntetoeljarasban-vi/> (A letöltés dátuma: 2020. 03. 27.)
- Komp Bálint János: *A gyermekek védelme a büntető igazságszolgáltatásban – különös tekintettel a gyermekbarát igazságszolgáltatás nemzetközi és hazai eredményeire. Doktori Műhelytanulmányok 2015.*, (2015), 94–102.
- A különleges bánásmódra vonatkozó szabályok az új büntetőeljárás törvényben*. Elérhető: https://birosag.hu/sites/default/files/kulonleges_banasmod.pdf (A letöltés dátuma: 2020. 03. 27.)
- Legfőbb Ügyészségi Emlékeztető a Be. alkalmazásainak egyes kérdéseiről. LFNIGA 142/2019. 2019.
- Kratochwill Ferenc: *A sértett jogi helyzete a magyar büntetőeljárás jogban*. Budapest, ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, 1990.
- Lencse Balázs: *A kiskorú sértett kihallgatásának és a nyomozási bíró eljárásának jelene, jövője és alternatívája az új büntetőeljárás törvény tükrében*. *Jura*, 24. (2018), 1. 302–311.
- Lencse Balázs: *Specifikus védelmi szükséglet, avagy különleges bánásmód az uniós normáktól az új büntetőeljárás kódexig*. 2019. Elérhető: <https://ujbtk.hu/dr-lencse-balazs-specifikus-vedelmi-szukseget-avagy-kulonleges-banasmod-az-unios-normaktol-az-uj-buntetoeljarasi-kodexig/> (A letöltés dátuma: 2020. 01. 30.)

⁴⁹ *Eljárési jogszabályok érvényesítése a kamera szemszögéből* i. m. 18.

- Magyari Irma: $J = \text{Asin}\omega(t - x/c) = [(b_2 - b_1)(e - e_1) = (e_2 - e_1)(b - b_1)]$ $Jc < 18$ – *Child in Justice in Media*. TDK-dolgozat, NKE RTK 2019.
- Mátyás Szabolcs: Magyarország általános bűnözésföldrajzi helyzete. *Hadtudományi Szemle*, 10. (2017), 4. 497–505.
- Mocsáry Eszter: Gyermekkorú bűnelkövetők és áldozatok. *Debreceni Jogi Műhely*, 14. (2017), 1–2. 52–62. DOI: <https://doi.org/10.24169/DJM/2017/1-2/5>
- Pásztor Miklósné: *A gyermek és a serdülőkori eltűnésekkel kapcsolatos tapasztalatok felhasználása e jelenségek megelőzésében és kezelésében*. Budapest, BMK kiskönyvtár, 2005.
- Rácz Anna: A sértetti jogok a büntetőeljárásban a XXI. század második évtizedében. *Jogi Tanulmányok*, (2018), 153–163.
- Szabad Klaudia: A Z generáció jövőképe. In Torgyik Judit (szerk.): *Százarcú pedagógia*. Komarno, 2015. 105–125.
- Vári Vince: A gyermekbarát igazságszolgáltatás büntetőjogi és rendőrségi vonatkozásai. *Magyar Rendészet*, 13. (2013), 3–4. 71–93.

Jogi források

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról (régi Be.)
2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (Be.)
2005. évi CXXXV. törvény a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről
- 12/2018. (VI. 12.) IM rendelet az egyes büntetőeljárás cselekményekre és a büntetőeljárásban részt vevő személyekre vonatkozó szabályokról
- 34/2015. (XI. 10.) IM rendelet a tizennegyedik életévét be nem töltött terhelt vagy tanú valamint a különleges bánásmódot igénylő sértett meghallgatására szolgáló rendőrségi helyiség kialakításáról és ellenőrzéséről
1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről
- Az Európai Bizottság Ajánlása (2013. november 27.) a büntetőeljárás során gyanúsított és vádolt kiszolgáltató személyekre vonatkozó eljárási biztosítékokról (2013/C 378/02)
- A *Gyermek-központú igazságszolgáltatás Bírósági Koncepciója*. Országos Bírósági Hivatal, 2012. Elérhető: <https://docplayer.hu/7952666-Orszagos-birosagi-hivatal-a-gyermek-kozpontu-igazsagszolgalatas-birosagi-koncepcioja.html> (A letöltés dátuma: 2020. 12. 11.)

Internetes források

- A gyermek jogainak védelme*. Európai Parlament. Elérhető: www.europarl.europa.eu/at-your-service/hu/be-heard/coordinator-on-children-rights/children-rights (A letöltés dátuma: 2020. 03. 12.)
- Különleges bánásmód*. Elérhető: <https://aldozatokjogai.hu/kulonleges-banasmodot-igenylo-aldozatok-jogai/> (A letöltés dátuma: 2020. 03. 12.)
- Ombudsman típusú alapjogvédelem a gyermekek vonatkozásában*. Elérhető: <https://ijoten.hu/szocikk/a-gyermekek-jogai#block-135> (A letöltés dátuma: 2020. 01. 10.)

ABSTRACT

The Special Treatment in the Criminal Procedure, with a Focus on the Children

Irma MAGYARI – Vince VÁRI

The Criminal Procedure Act, which entered into force on July 1, 2018, has ambitiously consolidated the standards of its scattered regulation, taking into account the particular procedural situation of children. This will ensure that the investigative authorities respect children's rights in criminal proceedings. The paper presents the legal treatment of special treatment in conceptual issues, highlighting practical problems through an overview of international regulation.

Keywords: *children, child-friendly justice, criminal procedure, victim, vulnerable*